

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียนสุมนทาศึกษา อำเภอทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสุมนทาศึกษา อำเภอทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ให้มีการดำเนินการเป็นไปตามระบบการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

สรุปผล

กลยุทธ์การพัฒนาระบบการนิเทศภายในของโรงเรียนสุมนทาศึกษา อำเภอทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า ก่อนการพัฒนาโรงเรียนสุมนทาศึกษา สาเหตุที่การนิเทศภายในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรนั้นมีความบกพร่องในเรื่องของการนิเทศภายในที่ไม่เป็นขั้นตอน ขาดแนวทางหรือกรอบการนิเทศ ครูทุกคนมีความเห็นว่าเกิดจากการขาดเครื่องมือที่ดีในการนิเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศที่ผ่านมามีเพียงสมุดนิเทศการสอน มีการบันทึกลงในสมุดบ้างแต่ยังไม่ต่อเนื่อง มีการประชุมทางวิชาการเดือนละครั้งและด้วยเหตุที่ครูทุกคนต่างก็มีหน้าที่สอนประจำชั้น จึงไม่มีเวลาไปนิเทศการสอนในห้องอื่น นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัญหาครูไม่กล้านิเทศกันเองเนื่องจากกลัวไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนครูด้วยกันขาดความรู้ในหลักวิชาการกลัวเสียเวลาในการจัดการเรียนการสอนและครูบางคนยังคิดว่าการนิเทศภายในเป็นหน้าที่ของผู้บริหารฝ่ายเดียว สรุปก็คือการไม่เป็นรูปแบบของระบบการนิเทศนั่นเอง ซึ่งผู้ทำการวิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาตามระบบการนิเทศภายในโดยดำเนินการเป็น 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งแรก ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ โดยมีการสัมภาษณ์ครูในเรื่อง การนิเทศและกระบวนการนิเทศ และใช้แบบสัมภาษณ์กับแบบแสดงความคิดเห็น หลังจากนั้น จัดการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ เพื่อให้ครูได้มีความรู้และมีทักษะ ในกระบวนการนิเทศ 6 ขั้นตอน แล้วนำมาซึ่งการจัดทำคู่มือการนิเทศภายใน โรงเรียนผลการพัฒนา กระบวนการนิเทศในครั้งแรก พบว่าครูผู้สอนภายในโรงเรียนทุกคนมีความรู้และความเข้าใจ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีขึ้น ต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนในด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ใน ระดับหนึ่ง และเมื่อได้รับการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน จนได้มีการ จัดทำคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมในการจัดทำจนสำเร็จเป็น รูปเล่ม มีส่วนในการร่วมแสดงความคิดเห็นเสนอปัญหาที่จะเป็นอุปสรรคต่อ กระบวนการนิเทศ ภายใน โรงเรียนของ โรงเรียนสุมนทาศึกษา ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทาง แก้ไขใน การนำคู่มือ การนิเทศภายใน โรงเรียนไปใช้ในกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งกลุ่มผู้ร่วมวิจัยสามารถ ดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายใน โดยใช้กิจกรรมการสัมภาษณ์ แบบแสดงความคิดเห็นและ การสังเกตการสอน ได้ในระดับดีพอสมควร

ครั้งที่ 2 ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ โดยการนำคู่มือการนิเทศภายใน โรงเรียนมาใช้ การใช้การสังเกตการณ์สอน การใช้แบบแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตาม กระบวนการนิเทศ ซึ่งจะเป็นการประเมินถึงการพัฒนาตามกระบวนการนิเทศ 6 ขั้นตอน คือ การประเมินสภาพการทำงาน การจัดลำดับความสำคัญของงาน การออกแบบวิธีการทำงาน การจัดสรรทรัพยากร การประสานงาน และการอำนวยความสะดวกพัฒนากระบวนการนิเทศในครั้งที่ 2 พบว่า ในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน โดยนำกระบวนการนิเทศ 6 ขั้นตอน มาใช้นั้น ครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะสามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน มีเจตคติที่ดีต่อ กระบวนการนิเทศอย่างเห็นได้ชัดซึ่งดูได้จากการสัมภาษณ์และแบบการแสดงความคิดเห็นต่อ การดำเนินงานตามกรอบกระบวนการนิเทศ

สรุปได้ว่ากลยุทธ์การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในของ โรงเรียนสุมนทาศึกษา อำเภอทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีการ ดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง

อภิปรายผล

กลยุทธ์การพัฒนากระบวนการนิเทศภายใน ของโรงเรียนสุมนทาศึกษา อำเภอทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จากการดำเนินการพัฒนา ทั้ง 2 ครั้ง ผู้ศึกษาค้นคว้าสามารถอภิปรายผลตามกรอบกระบวนการนิเทศภายใน 6 ขั้นตอน แฮริส

(ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548 , 25-29; อ้างถึงใน Harris, 1985) ประกอบไปด้วย การประเมินสภาพการทำงาน (Assessing) การจัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing) การออกแบบวิธีการทำงาน (Designing) การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) การประสานงาน (Coordinating) การอำนวยการ (Directing) ได้ดังนี้

1. การประเมินสภาพการทำงาน (Assessing) พบว่าหลังจากที่มีการใช้กิจกรรมนิเทศ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ การสังเกตการสอนโดยมีการนำคู่มือการนิเทศมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอน สามารถทำให้ครูลดความวิตกกังวลต่อการนิเทศการเรียนการสอน ทำให้ครูมีความเข้าใจและเกิดทักษะในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พายัพ สารจันทร์ (2546 , 88-89) ได้ศึกษาการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านกุดคอก่านโคกสำราญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโสธร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่าผลการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านกุดคอก่านโคกสำราญ อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ปรากฏว่าครูได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะ เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 5 ขั้นตอน ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ขั้นวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง ขั้นสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการอยู่ในระดับมาก ขั้นการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับมาก ขั้นประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

2. การจัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing) พบว่าหลังจากที่มีการใช้กิจกรรมนิเทศโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ การสังเกตการสอนโดยมีการนำคู่มือการนิเทศมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะสามารถกำหนดเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ เกิดทักษะในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับ ไพรวลัย รัตนพลที (2547, 177-179) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านสนามชัย อำเภอนากลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่าก่อนการพัฒนาการดำเนินงานการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บุคลากรภายในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนของการนิเทศภายใน ขาดความเชื่อมั่นและการยอมรับซึ่งกันและกัน หลังจากทำการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา 2 กลยุทธ์ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการดำเนินการนิเทศภายในเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การออกแบบวิธีการทำงาน (Designing) พบว่าหลังจากที่มีการใช้กิจกรรมนิเทศโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ การสังเกตการสอนโดยมีการนำคู่มือการนิเทศมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการออกแบบกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งในการดำเนินการทำให้ครูผู้สอนสามารถกำหนดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน กำหนดพฤติกรรมการออกนิเทศโดยใช้คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนได้ สามารถที่จะรายงานผลการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ โยชิ เชิญขวัญชัย (2548, 88-91) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านแท่นทัพไทย อำเภอละหานทราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารัชมัย เขต 3 ผลจากการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการนิเทศภายในพบว่าครูผู้นิเทศขาดความรู้ ความเข้าใจในการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน และกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อและเครื่องมือ ระบบการกำกับติดตามนิเทศภายใน ซึ่งปัญหาดังกล่าวแก้ไขและพัฒนาได้โดยผู้ร่วมศึกษาร่วมกันกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาจำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ การประชุมแบบมีส่วนร่วม และการประชุมกำกับติดตามโดยการตรวจสอบแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสังเกตการสอน และการให้คำปรึกษากับครูผู้สอนรวมถึงการจัดทำคู่มือการนิเทศ

4. การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) พบว่าหลังจากที่มีการใช้กิจกรรมนิเทศโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ การสังเกตการสอนโดยมีการนำคู่มือการนิเทศมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถบอกได้ว่าใครคือผู้ที่นิเทศที่ดีที่สุดได้ สามารถที่จะปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนตามที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ รังสฤษฎ์ ศรีปัญญา (2548, 78-80) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนหนองพอกวิทยายน กิ่งอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ครูผู้สอนมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีความพึงพอใจต่อการนิเทศภายในมากขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์หลายด้าน คือ การสังเกตการสอน พบว่า ครูมีการเตรียมการสอนปานกลางมีสื่อการสอนมีประสิทธิภาพในระดับดี นักเรียนส่วนใหญ่สนใจกิจกรรมการเรียนการสอนดีมีการเสริมแรงให้กับนักเรียนมากขึ้น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย การประเมินผลเน้นสภาพจริงสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในระดับดี

5. การประสานงาน (Coordinating) พบว่าหลังจากที่มีการใช้กิจกรรมนิเทศโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ การสังเกตการสอนโดยมีการนำคู่มือการนิเทศมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในขอบข่ายงานวิชาการมากขึ้น ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความเป็นกัลยาณมิตรมีการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และสามารถนำข้อเสนอแนะของ

ผู้นิเทศไปปรับปรุงพัฒนางานได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ มงคล สุภกรรม (2546, 152-153) ได้ศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านดอง อำเภอสวรรคคูลา จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งผลการศึกษาพบว่า จากการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน ผู้ศึกษาได้นำเอาข้อมูลจากการสะท้อนผลของผู้ร่วมนิเทศ นักเรียนและผู้ร่วมศึกษา มาเป็นข้อมูลในการสรุป ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้มากกว่าการสังเกตของผู้ศึกษาค้นคว้าเพียงผู้เดียว ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นอย่างมาก จากการจัดการเรียนการสอนของครู โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในการทำโครงการตามแผนที่ได้วางไว้ และประเมินปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองอยู่ตลอดเวลา ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการทำงาน การอยู่ร่วมกับการตัดสินใจ ความรับผิดชอบ ความมีประชาธิปไตย ครูประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ และจากผลที่นักเรียนสามารถจัดทำโครงการได้สำเร็จส่งผลให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการมากขึ้น

6. การอำนวยการ (Directing) พบว่าหลังจากที่มีการใช้กิจกรรมนิเทศโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ การสังเกตการสอนโดยมีการนำคู่มือการนิเทศมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศมากขึ้น ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความมั่นใจและกล้าที่จะให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะแก่ผู้รับการนิเทศมากขึ้น ครูมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ประเสริฐ สมอุดร (2549, 131-133) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนชุมชนบ้านยางกู่ อำเภอร้อยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่าผลการวิจัยและพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านยางกู่ดำเนินการทั้ง 2 วงจร ด้วยกลยุทธ์กลุ่มสร้างคุณภาพ และกลยุทธ์พัฒนาทีมงาน ซึ่งมีกิจกรรมจำนวน 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมวิเคราะห์ปัญหา กิจกรรมวางแผนแก้ปัญหา กิจกรรมกำหนดคุณภาพและประสิทธิภาพของแผนการดำเนินงาน กิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย กิจกรรมฝึกการนิเทศภายในและกิจกรรมประเมิน ผลการวิจัยปรากฏว่า ครู อาจารย์มีความพึงพอใจในการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก ในการดำเนินการครั้งนี้ มีการดำเนินการใน 2 วงจร ทำให้การนิเทศมีความเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งผลการดำเนินการพบว่า ผู้ให้การนิเทศดำเนินการจัดระบบมากขึ้น มีการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพเพื่อใช้ในการนิเทศภายในและดำเนินการนิเทศภายในตามแผนปฏิบัติการที่กำหนด ส่งผลให้เกิดข้อสนเทศที่เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ สำหรับผู้รับการนิเทศนั้นต้องเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการอภิปรายทั้ง 6 ข้อที่กล่าวมาก็คือครูผู้สอนในโรงเรียนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นทางการ มีทักษะในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอน มีความกล้าและมั่นใจต่อการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะส่งผลให้ครูผู้สอนในโรงเรียนทุกคนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานอย่างเห็นได้ชัด และท้ายสุดก็จะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพการศึกษาของเด็กนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 โรงเรียนควรเน้นทักษะทางการทำแผนและการวิเคราะห์ข้อมูลควรมีการศึกษาตำราหรือเอกสารให้มากกว่าที่มีอยู่

1.2 โรงเรียนควรจัดให้มีสื่อและเครื่องมือในการนิเทศเพิ่มมากขึ้นกว่าที่มีอยู่

1.3 โรงเรียนควรดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนตามแผนและปฏิทินของโรงเรียนตามคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

1.4 ควรนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาครูในงานทุกด้านของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการนิเทศภายในโรงเรียน